

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм”

Назар КОВАЛЬЧУК,

*учень ІІ класу Наукового ліцею „Політ” при
Обласному коледжі „Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка”*

Полтавської обласної ради

м. Кременчук, Україна

Науковий керівник: Володимир КРОТ,

кандидат історичних наук, доцент

доцент кафедри Початкової освіти,

гуманітарних дисциплін та інформатики

*Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-
технологічна академія імені А. С. Макаренка”*

Полтавської обласної ради

м. Кременчук, Україна

ЧАСОПИС „ХУТОРЯНИН” ЯК ІСТОРИЧНЕ ДЖЕРЕЛО З МИНУЛОГО НАШОГО КРАЮ

Важлива роль у культурному житті України належать періодичним виданням. У ХІХ столітті просвітницьку роль виконували газети і журнали, бо саме вони впливали на свідомість освіченої частини суспільства. Актуальність нашого дослідження полягає в тому, що регіональна преса ХІХ століття виступає цінним історичним джерелом з вивчення історії Полтавщини, бо на її сторінках відображалось економічне, суспільне-політичне, культурне життя нашого краю. Цінна інформація з економічного життя Полтавщини міститься на сторінках часопису „Хуторянин”. Про нього, зокрема, згадував історик українського кооперативного руху І. Витанович. Аналізуючи пресу Наддніпрянської України, він відзначав, що умови для розвитку масової кооперативної свідомості там значно полегшали після революції 1905 року. На кооперативні теми почали щораз частіше з’являтися статті в загальній пресі, у

виданнях земств, агрономічних журналах – російською мовою і в українських газетах... Серед таких видань був і тижневик „Хуторянин” [1]. Однак і до нинішнього часу вплив часопису на економічне життя краю вивчений недостатньо. Названій проблеми торкався Андрій Пантелеймоненко, досліджуючи сільськогосподарські товариства Полтавської губернії на початку ХХ століття [5].

Мета нашої доповіді проаналізувати публікації часопису, присвячені діяльності різноманітних громадських установ, які функціонували у нашому краї, дослідити їхній вплив на розвиток культурного життя на Полтавщині.

У другій половині ХІХ століття економіка імперії переходила на капіталістичні рейки. Важливу роль у цьому процесі стали відігравати нові методи господарювання. Передові технології доволі широко використовувалися в поміщицьких маєтках. Селяни продовжували господарювати старими дідівськими методами. Їхня неосвіченість, крім безземелля була причиною низької врожайності на полях землеробів. Важливим елементом модернізації аграрного сектору економіки стало популяризація передових методів господарювання. Провідну функцію в цьому напрямку виконували періодичні видання. У 1896 році Полтавське сільськогосподарське товариство започаткувало популярний журнал для селян „Хуторянин” Видавався він щотижня, а влітку – двічі на місяць обсягом приблизно 2 друковані аркуші.. Він мав тираж понад 10000 примірників. [6, с. 959]

Часопис виходив за активної підтримки Полтавського губернського земства, яке надавало йому фінансову допомогу в сумі 3000 крб. щорічно. Його примірники безкоштовно надходили в бібліотеки сільськогосподарських товариств Полтавської губернії. У різний час „Хуторянин” редагували Д. Квітка, П. Малама, П. Гриневич, П. Ганько, А. Шимков, Д. Ярошевич. Це були відомі громадські діячі нашого краю.

Засновником і першим редактором часопису був Дмитро Костянтинович Квітка. Він походив з дворян Лубенського повіту. В молоді роки перебував на військовій службі. Закінчив Полтавський кадетський корпус, згодом

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм”

Артилерійську академію, служив в Павловському лейб-гвардійському полку. В 1863 році пішов у відставку і присвятив себе громадській роботі. Неодноразово обирався гласним Полтавського губернського земства, був також членом губернської земської управи. Приймав активну участь в формуванні та діяльності Полтавського сільськогосподарського товариства. Багато років був його головою. За активної його діяльності було створено часопис „Хуторянин”, який став друкованим органом цього товариства.[4, с. 85]

Про нього як керівника цього журналу згадував відомий український громадський діяч Є. Чикаленко з приводу публікації своєї брошури „Розмови про сільське хазяйство”. „Тоді прийшло мені на думку послати рукопис в сільськогосподарський журнал „Хуторянин”, який видавався на московській мові в Полтаві під цензурою президента сільськогосподарського товариства, видатного земського діяча Квітки. Через якийсь час я дістав свій рукопис назад при листі члена редакції Л. Падалки, який захоплено вихваляв мою брошуру, але сповіщав, що Квітка має найгострішу інструкцію не друкувати нічого по-українському під страхом закриття журналу” [12, с. 148] Пізніше Є. Чикаленку вдалося видати свою брошуру. На її публікацію відгукнувся один з читачів „Хуторянина”: «Нещодавно я прочитав „Розмову про сільське хазяйство” пана Чикаленка і хочу сказати кілька слів про неї. Книжечка написана живою зрозумілою для будь-якого неграмотного простолюдина мовою, тому читається легко і з великим інтересом. Для землероба, який звик вести своє господарство по старинці вона представляє особливий інтерес, тому що торкається самого болючого місця в його існуванні – піднятті врожайності святого хліба. Автор названої книжки зумів у формі простої і життєвої бесіди із сусідом захоплює настільки, що він. Не відриваючись, з жадністю ковтає книжечку і дивиться на обкладинку, чи немає ще продовження”.[8]

На своїх сторінках „Хуторянин” публікував чимало статей просвітницького характеру з різних галузей сільського господарства. Їх мета полягала в тому, щоб допомогти землеробам практичними порадами щодо

виращування дерев, збіжжя, годування худоби та догляду за нею. Як зазначалося раніше, часопис виходив за активного сприяння Полтавського губернського земства, тому не випадково, що діяльність цього органу місцевого самоврядування і особливо заходи земств в галузі сільського господарства детально висвітлювалися на його шпальтах. „Хуторянин” друкував інформацію про засідання земських управ, а також висвітлював питання, що там обговорювалися. Не залишав він поза увагою і збори земських гласних, що відбувалися в Полтаві та в повітах. Особливо велику увагу приділяли аграрним проблемам. Вони знайшли своє відображення і в додатках до часопису, таких як „Вісті про стан сільського господарства в Полтавській губернії” (1901-1904), „Економічна та сільськогосподарська діяльність Полтавського земства”(1901-1903).

На початку ХХ ст., коли в Полтавській губернії стали виникати дрібні сільськогосподарські товариства, які об'єднували землеробів. „Хуторянин” став активним пропагандистом поширення кооперативів просвітницького типу. З номера в номер він публікував інформацію про життя та діяльність дрібних сільськогосподарських товариств. Часопис подавав цінну інформацію про їхній соціальний склад, зокрема наголошував, що селяни становлять в них більше 90%, а решта припадало на сільську інтелігенцію. Серед селян майже 60% були заможними, 20% – середняки, і стільки ж бідняків. [9,10]

„Хуторянин” друкував матеріали губернських та загальноросійських з'їздів кооператорів, аналізував проблеми, що на них обговорювалися. Наприклад в номері від 29 січня 1909 року було подано доволі цікаву статтю А. Кулижного про сільськогосподарські товариства на селі в якій показані сильні і слабкі сторони рільничих товариств. Позитивним моментом їхньої діяльності автор вважав те, що вони проводять велику просвітницьку, культурну роботу на селі, сприяють об'єднанню землеробів, виступають провідниками земських ідей. В той же час він наголошував, що дрібні сільськогосподарські товариства не є повноцінними кооперативами. Їм бракує взаємної відповідальності та тісного економічного зв'язку. Невеличкі членські

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм”

внески і повна відсутність матеріальної відповідальності членів за зобов'язаннями товариства є головною причиною того, що вони недостатньо сильні матеріально і кредитоспроможні для ведення таких операцій, як кооперативна закупівля та збут сільськогосподарської продукції. На його думку, вони живуть в основному за рахунок субсидій від земств та Департаменту Землеробства, які і визначають їхню діяльність.[2]

Крім того, „Хуторянин” публікував листи простих селян, в яких вони ділилися своїми проблемами, відповідав на їхні запитання, надавав їм консультації з економічних та юридичних питань. У часи революції 1917 року він став виходити українською мовою. Журнал став друкувати статті на громадсько-політичні теми. Зокрема на його шпальтах помістили універсали Центральної ради, репортажі з українського національного конгресу, який відбувся 6-8 квітня 1917 року. [11] Як бачимо, часопис з професійного в роки революції перетворився на громадсько-політичний. На нашу думку, подальше вивчення та систематизація матеріалів, вміщених в журналі «Хуторянин», матиме практичне застосування і сприятиме дослідженню економічної історії України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Витанович І. Історія українського кооперативного руху. (Із праць Історико-філософської секції НТШ) Нью-Йорк, 1964. 624 с.
2. Кулыжный А. Сельскохозяйственные общества в деревне и кооперативный съезд *Хуторянин*, 1909 №4 29 января.
3. Одер В. Кредитная кооперация в Полтавской губернии. *Хуторянин*.1913. 30 мая.
4. Павловский И.Ф. Краткий биографический словарь учёных и писателей Полтавской губернии с половины XIV века Полтава, 1912. 238 с
5. Пантелеймоненко А. О. Сільськогосподарські товариства України: зародження, основні напрямки діяльності і значення (др.пол. XIX поч. XX ст.): дис. на здобуття наук ступеня канд. економ. наук: 08.01.04. Полтава, 1994. 182с.

V Міжнародна викладацько-студентська науково-практична конференція

6. Полтавщина: Енциклопедичний довідник. За ред. А. В. Кудрицького, К.: У.Е., 1992, 1024 с.
7. Сельскохозяйственные общества в Полтавской губернии. *Хуторянин*. 1912. 9 февраля.
8. *Хуторянин* 1897 №23 5 апреля.
9. *Хуторянин*. 1899. 20 августа.
10. *Хуторянин*. 1909. 29 января.
11. *Хуторянин*. 1917. 14 квітня.
12. . Чикаленко Є. Х. Зібрання творів: [в 7 т]. Т.1. Спогади. К.: ТОВ компанія „РАДА“, 2003. 432 с.

Дар'я СЕРГО,

учениця групи Л-9Г Наукового ліцею „Політ”

при Обласному коледжі „Кременчуцька гуманітарно-технологічна

академія імені А. С. Макаренка”

Полтавської обласної ради

м. Кременчук, Україна

Науковий керівник: Анна СТАРЧИК,

викладач Обласного коледжу

“Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія

імені А. С. Макаренка”

Полтавської обласної ради

м. Кременчук, Україна

**ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ: ПИТАННЯ ВПЛИВУ
ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ
(НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТІ О. ДУМАНСЬКОЇ
„ШКОЛЯРКА З ПЕРЕДМІСТЯ”)**

Підлітковий вік – один із найважливіших етапів формування особистості. Тому важливо вивчати будь-які джерела впливу на свідомість юнаків і дівчат.